

Wypłata środków zgromadzonych w PPK możliwa także przed emeryturą

Chcąc skorzystać ze swoich oszczędności, **uczestnik systemu ma sporo opcji.** Jednak wbrew temu, co mogłoby się wydawać, nie wszystkie cele, na jakie można przeznaczyć te pieniądze, służą zabezpieczeniu emerytalnemu

Łukasz Kuczkowski
radca prawny,
partner w Kancelarii
Raczkowski Paruch

Paulina Zawadzka-Filipczyk
radca prawny,
prawnik w Kancelarii
Raczkowski Paruch

Z początkiem 2019 r. weszła w życie ustawa o pracowniczych planach kapitałowych (z 4 października 2018 r., Dz.U. poz. 2215). Nowe przepisy stawiają przed pracodawcami wiele wyzwań organizacyjnych i finansowych, a przed pracownikami – pytań i wątpliwości. Najważniejsze dotyczą tego, czy oszczędzanie w PPK jest z ich perspektywy opłacalne i tym samym czy warto podjąć ryzyko dobrowolnego odprowadzania wpłat (potrącających z wynagrodzenia) – z nadzieją na ich zwielokrotnienie.

Z punktu widzenia uczestnika oszczędzanie w PPK będzie dobrowolne. Co istotne, w przypadku osób pomiędzy 18. a 55. rokiem życia dobrowolność ta, nieco paradoksalnie, polegać będzie nie tyle na możliwości zapisania się do systemu, lecz na prawie wypisania się z niego. Oznacza to, że jeśli osoby te nie złożą oświadczenia o rezygnacji, zostaną automatycznie zapisane do PPK. Z kolei zatrudnieni będący pomiędzy 55. a 70. rokiem życia – z pewnymi wyjątkami – będą mogli oszczędzać w PPK, o ile złożą wniosek o zapisanie ich do programu.

Podjęcie decyzję o tym, czy oszczędzać w ramach PPK, warto wziąć pod uwagę potencjalne możliwości wykorzystania swoich oszczędności. Co ciekawe, jakkolwiek PPK z założenia ma stanowić dodatkową formę zabezpieczenia emerytalnego, to ustawodawca przewidział kilka alternatywnych sposobów wykorzystania tych pieniędzy niemających nic wspólnego z oszczędzaniem na emeryturę.

Po 60. roku życia

Głównym celem oszczędzania w PPK jest wypłata zgromadzonych środków po osiągnięciu 60. roku życia. Zasada ta dotyczy obu płci. Oznacza to, że wypłata z PPK w podstawowym trybie nie zawsze będzie powiązana z faktycznym przejściem na emeryturę. Po rozpoczęciu wypłat po ukończeniu 60 lat na konto uczestnika nie będą już dokonywane żadne wpłaty – ani z jego strony, ani ze strony podmiotu zatrudniającego. Co więcej, będzie tak nawet w przypadku, gdy uczestnik PPK nadal będzie pracownikiem lub zleceniobiorcą. W takiej sytuacji na jego konto nie będą również przekazywane dopłaty roczne z Funduszu Pracy.

Do wypłacenia pieniędzy zgromadzonych w PPK wystarczy tylko złożenie wniosku do instytucji finansowej zarządzającej środkami. Przy czym co do zasady uczestnik PPK będzie mógł jednorazowo wypłacić co najwyżej 25 proc. swoich oszczędności. Pozostałe 75 proc. wypłacane będzie w co najmniej 120 ratach miesięcznych (czyli przez 10 lat). Taka forma wypłaty środków z PPK jest preferowana przez ustawodaw-

cę. Uczestnik systemu, w zależności od swojego uznania, może wprawdzieawnioskować o zmniejszenie liczby rat, jednak wówczas będzie musiał zapłacić zryczałtowany 19-proc. podatek dochodowy od kwoty wypłaty przekraczającej 25 proc. wartości aktywów zgromadzonych w PPK. Taką decyzję uczestnik musi podjąć z pełną świadomością tej konsekwencji, tj. dopiero po uzyskaniu od instytucji finansowej informacji o podatkowych konsekwencjach zmniejszenia liczby rat.

Niezależnie od tego, czy uczestnik PPK zdecyduje się wypłacać oszczędności w trybie „zwykłym” (25 proc. jednorazowo i 75 proc. w co najmniej 120 ratach), czy też zmniejszy standardową liczbę rat, w każdym przypadku pobieranie środków z systemu będzie miało charakter okresowy. Tym samym zakończy się po wyczerpaniu zadeklarowanej liczby rat. Stawia to jednak pod znakiem zapytania możliwość uznania PPK za formę dodatkowego zabezpieczenia na emeryturę. Jak wynika z danych statystycznych, dzisiejszy 60-latek przeżyje jeszcze średnio ponad 21 lat, czyli ponad dwa razy więcej niż założony przez ustawodawcę podstawowy okres wypłacania świadczeń z PPK. W tym kontekście można zastanawiać się, czy taka formuła programu jest rzeczywiście wystarczająca w świetle celów, jakie postawiono przed PPK.

Wspólnie z małżonkiem

Po osiągnięciu 60. roku życia uczestnik może też wypłacać środki z PPK w formie tzw. świadczenia małżeńskiego. Taka opcja jest możliwa jedynie w przypadku, gdy małżonek uczestnika oszczędza w PPK zarządzanym

przez tę samą instytucję finansową. Nie musi być to zatem PPK prowadzone w ramach tego samego zakładu pracy. Wypłata w formie świadczenia małżeńskiego polega na otwarciu dla małżonków wspólnego rachunku PPK i wspólnym wypłacaniu z niego pieniędzy do czasu wyczerpania

zgodzonych środków. Decydując się na tę formę wypłaty, warto pamiętać, że w takim przypadku całość pieniędzy małżonkowie otrzymają w co najmniej 120 ratach miesięcznych. Oznacza to, że brak jest możliwości jednorazowej wypłaty jakiegokolwiek części środków – wszystkie one będą podlegać wypłacie ratalnej. W przypadku śmierci jednego z małżonków świadczenie małżeńskie wypłaca się dalej drugiemu małżonkowi w dotychczasowej wysokości, aż do wyczerpania środków zgromadzonych na rachunku małżeńskim.

Zwrot pieniędzy

Dość szczególnym rozwiązaniem jest możliwość definitywnego wycofania wszystkich zgromadzonych środków przed osiągnięciem 60. roku życia. Uczestnik PPK może z tego skorzystać w dowolnym momencie oszczędzania. Nie musi przy tym spełnić żadnych szczególnych przesłańek – wystarczy, że złoży wniosek o zwrot środków. Co ciekawe, taka forma wypłaty środków jest nieznaną na gruncie przepisów regulujących pracownicze programy emerytalne (PPE), będących bardzo zbliżoną formą zabezpieczenia emerytalnego.

W ramach zwrotu oszczędności są przekazywane uczestnikowi w for-

mie pieniężnej w terminie określonym w statucie instytucji finansowej zarządzającej PPK. Trzeba mieć jednak świadomość, że wypłata nie obejmie całości środków zgromadzonych na koncie uczestnika, lecz zostanie pomniejszona o szereg potrąceń publicznoprawnych. I tak 30 proc. środków pochodzących z wpłat finansowanych przez podmiot zatrudniający zostanie przekazanych na rachunek bankowy ZUS. Kwota ta stanowić będzie przychód Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a informacja o niej zostanie zaewidencjonowana na koncie osoby zatrudnionej jako składka na ubezpieczenie emerytalne. Takie potrącenie wynika stąd, że na etapie gromadzenia oszczędności wpłaty finansowane przez podmiot zatrudniający nie są wliczane do wynagrodzenia stanowiącego podstawę ustalenia wysokości obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Ustawodawca wychodzi jednak z założenia, że zwolnienie to nie przysługuje w przypadku wycofania środków przed ustawowym terminem wypłaty. Z pozostałej części środków pochodzących z wpłat finansowanych przez podmiot zatrudniający, jak również ze środków pochodzących z wpłat finansowanych przez samego uczestnika PPK, potrącony zostanie podatek dochodowy od osób fizycznych (de facto od wypracowanego zysku). Z puli przeznaczonej do zwrotu potrącona zostanie również część pochodząca z uzyskanych przez uczestnika dopłat ze środków publicznych (wypłata powitalna, dopłaty roczne).

Na cele mieszkaniowe

Pod pewnymi warunkami środki zgromadzone w PPK mogą zostać przeznaczone na cele mieszkaniowe. W praktyce taka wypłata będzie się odbywać w formie „pożyczki” swoich własnych pieniędzy, które trzeba będzie zwrócić – w wartości nominalnej. Taka konstrukcja stanowi całkowite novum w polskim systemie prawnym. Mianowicie uczestnik PPK ma prawo jednorazowo wypłacić nawet całość zgromadzonych środków w celu pokrycia wkładu własnego w związku z zacięgnięciem kredytu, w szczególności na budowę domu lub zakup mieszkania. Przy czym szczegółowe zasady i terminy zwrotu musi określać umowa zawarta przez uczestnika z instytucją finansową. Termin zwrotu nie może jednak zaczynać się później niż pięć lat od dnia wypłaty środków i nie może trwać dłużej niż 15 lat. Możliwość wypłaty środków z PPK z przeznaczeniem na wkład własny dotyczy jednak jedynie tych uczestników PPK, którzy nie ukończyli 45. roku życia. Najprawdopodobniej wynika to z wymogu zapewnienia okresu 10 lat na zwrot (po pięcioletnim okresie karencji). W przypadku gdy uczestnik PPK nie zwróci środków z PPK przeznaczonych na wkład własny, zobowiązany będzie do zapłaty podatku od dochodów kapitałowych – w takim zakresie, w jakim nie dokonał zwrotu wypłaconych środków w terminie wynikającym z umowy zawartej z instytucją finansową.

Opcja wypłaty oszczędności z PPK w przypadku finansowania celów mieszkaniowych spotka się zapewne z aprobatą większości uczestników, gdyż jest to stosunkowo łatwy sposób na zdobycie środków niezbędnych do rozpoczęcia kredytowania. Tym niemniej trudno zaprzeczyć, że umożliwienie wypłaty wszystkich środków z PPK z obowiązkiem zwrotu w wartości nominalnej stoi w sprzeczno-

CZWARTKI Z PPK

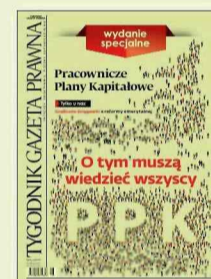
Dziś szósty z cyklu artykułów przygotowywanych we współpracy z kancelarią Raczkowski Paruch. Opisujemy w nich krok po kroku założenie PPK, prawa i obowiązki związane z prowadzeniem takiego programu, zasady korzystania ze środków zgromadzonych w PPK oraz kwestie odpowiedzialności karnej.

Poprzednie artykuły ukazały się w tygodniku Kadry i Płace:

- 29 listopada 2018 r. – „Nowa pracownicza forma oszczędzania na emeryturę już pewna” (DGP nr 232),
- 13 grudnia 2018 r. – „Jak krok po kroku założyć pracowniczy plan kapitałowy” (DGP nr 242),
- 27 grudnia 2018 r. – „PPK to nowe obowiązki pracodawców” (DGP nr 250),
- 3 stycznia 2019 r. – „Wpłaty i dopłaty do PPK, czyli co składa się na nasze oszczędności” (DGP nr 2),
- 10 stycznia 2019 r. – „Uruchamiając PPK, trzeba pamiętać o karach za naruszenia ustawy” (DGP nr 7).

Pisaliśmy o tym...

Graficzne ściągawki z pracowniczych planów kapitałowych publikowaliśmy 30 listopada w wydaniu specjalnym Tygodnika Gazeta Prawna – „Pracownicze Plany Kapitałowe. O tym muszą wiedzieć wszyscy” – DGP nr 233

O tym, co PPK zmienia w PPE, czytaj na s. C8

ści z ideą gromadzenia i pomnażania oszczędności na starość. Trzeba mieć bowiem świadomość, że wypłacone przez uczestnika środki przez cały okres spłaty, czyli nawet 15 lat, nie będą w ogóle inwestowane i nie będą budowały kapitału na emeryturę.

W przypadku poważnego zachorowania

Uczestnik w dowolnym momencie oszczędzania w PPK będzie mógł również wnioskować o wypłatę do 25 proc. środków zgromadzonych na swoim rachunku w PPK w przypadku, gdy on sam, jego współmałżonek lub dziecko poważnie zachorują. Taki wniosek trzeba będzie złożyć do instytucji finansowej zarządzającej środkami. Do wniosku musi zostać dołączone orzeczenie w przedmiocie całkowitej niezdolności do pracy bądź umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające diagnozę wystąpienia poważnego zachorowania na schorzenia wymienione w ustawie o PPK (m.in. choroba Alzheimera, choroba Parkinsona, gruźlica, HIV, nowotwór złośliwy).

Wypłata środków następuje jednorazowo lub ratalnie – w zależności od wniosku uczestnika. Inaczej niż w przypadku wypłaty na cele mieszkaniowe, środków wypłaconych w przypadku poważnego zachorowania nie trzeba zwracać do PPK. Nie ma też żadnych ograniczeń co do sposobu wykorzystania pobranych w ten sposób pieniędzy, tzn. uczestnik nie musi w szczególności wykazywać, że przeznaczył środki na leczenie. Nie ma też limitu skorzystania z tej opcji wypłaty, co oznacza, że uczestnik będzie mógł z niej skorzystać tyle razy, ile spełni warunki uprawniające go do tego.